

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 11. aprīlī*

Regula (EK) Nr. 44/2001 — 1. panta 1. punkts un 6. panta 1. punkts — Jēdziens “civillietas un komercietas” — Nepamatoti veikts valsts iestādes maksājums — Tiesvedībā izvirzīts prasījums atmaksāt šo naudas summu — Tiesas noteikšana saistības gadījumā — Prasību cieša saistība — Atbildētājs ar dzīvesvietu trešajā valstī

Lieta C-645/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 18. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 16. decembrī, tiesvedībā

Land Berlin

pret

Ellen Mirjam Sapir,

Michael J. Busse,

Mirjam M. Birgansky,

Gideon Rumney,

Benjamin Ben-Zadok,

Hedda Brown.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O’Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Vācijas valdības vārdā – *K. Petersen*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda – vācu.

— Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes* un *S. Nunes de Almeida*, pārstāvji,
— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *W. Bogensberger*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2012. gada 28. novembrī tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) 1. panta 1. punktu un 6. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Land Berlin* [Berlīnes federālo zemi] un *E. M. Sapir*, *M. J. Busse*, *M. M. Birgansky*, *G. Rumney* un *B. Ben-Zadok* un *H. Brown*, kā arī piecām citām personām par pārmaksātas summas, kas izmaksāta kļūdas dēļ pēc administratīvā procesa par kaitējuma, kas nodarīts sakarā ar nekustamā īpašuma zaudēšanu nacistu režīma represiju laikā, atlīdzināšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 44/2001

- 3 Regulas Nr. 44/2001 preambulas 7.–9. apsvērumus un 11. apsvērumus ir izteikti šādi:

“(7) Šīs regulas darbības jomā jāietver galvenie civilie un komerciālie jautājumi, izņemot dažus skaidri noteiktus jautājumus.

(8) Jābūt saistībai starp tiesvedību, kam piemēro šo regulu, un dalībvalsts teritoriju, kurā šī regula ir saistoša. Atbilstīgi kopīgas normas par jurisdikciju principā būtu jāpiemēro, ja atbildētāja domicils ir vienā no šīm dalībvalstīm.

(9) Uz atbildētāju, kura domicils nav kādā dalībvalstī, parasti attiecas valsts normas par jurisdikciju, ko piemēro tās dalībvalsts teritorijā, kuras tiesa ir iesaistīta, bet atbildētājam, kura domicils atrodas kādā dalībvalstī, kurā šī regula nav saistoša, jāturpina piemērot [1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”)].

[..]

(11) Jurisdikcijas normām jābūt ļoti skaidri nosakāmām, un tām jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā parasti ir atbildētāja domicils un jurisdikcijai vienmēr ir jābūt pieejamai ar šādu pamatojumu, izņemot dažās skaidri noteiktās situācijās, kurās tiesas prāvas priekšmets vai pušu autonomija garantē citu sasaistes faktoru. Juridiskas personas domicils jānosaka autonomi, lai padarītu kopējās normas atklātākas un novērstu tiesību aktu pretrunas.”

4 Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punktā tās materiālā piemērojamība ir definēta šādi:

“Šo regulu piemēro civillietās un komercietās neatkarīgi no tiesas iestādes būtības. To, cita starpā, nepiemēro ieņēmumu, muitas vai ar administratīviem jautājumiem saistītās lietās.”

5 Vispārīgie jurisdikcijas noteikumi, kas attiecas uz prasībām, kuras celtas pret personām, kuru domicils ir Eiropas Savienības teritorijā, ir paredzēti šīs regulas 2. un 3. pantā, kas ietilpst tās II nodaļas 1. iedaļā ar nosaukumu “Vispārīgi noteikumi”.

6 Tā saskaņā ar šīs regulas 2. panta 1. punktu:

“Saskaņā ar šo regulu, personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības, var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā.”

7 Šīs pašas regulas 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Personas, kuru domicils ir kādā no dalībvalstīm, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā, vienīgi izmantojot šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā noteiktās normas.”

8 Kas atteicas uz tiesvedībām, kuras uzsāktas pret personām, kuru domicils ir trešajā valstī, Regulas Nr. 44/2001 4. panta 1. punktā, kurš arī ir II nodaļas 1. iedaļā, ir noteikts:

“Ja atbildētāja domicils nav kādā dalībvalstī, katras dalībvalsts tiesas jurisdikciju saskaņā ar 22. un 23. pantu nosaka attiecīgās valsts tiesību akti.”

9 Regulas Nr. 44/2001 5. pants un 6. panta 1. punkts, kurš iekļauts šīs regulas II nodaļas 2. iedaļā ar nosaukumu “Īpaša jurisdikcija”, ir izteikti šādi:

“Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

[..]”

“Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt:

- 1) ja šī persona ir viens no vairākiem atbildētājiem – tās vietas tiesā, kurā kādam no atbildētājiem ir domicils, ja prasības ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi”

Vācijas tiesības

10 Pamatlietā ir piemērojami Īpašumtiesību atklāto jautājumu noregulēšanas likuma (*Gesetz zur Regelung offener Vermögensfragen*; turpmāk tekstā – “*Vermögensgesetz*”) noteikumi un Ar atpakaļatdodamiem īpašumiem saistīto ieguldījumu prioritātes likuma (*Gesetz über den Vorrang für Investitionen bei Rückübertragungsansprüchen nach dem Vermögensgesetz*, turpmāk tekstā – “*Investitionsvorranggesetz*”) noteikumi.

11 *Vermögensgesetz* piemērošanas joma ir definēta tā 1. panta 1. un 6. punktā, kuros tiek paredzēts:

“Šis likums regulē īpašumtiesību prasījumus attiecībā uz aktīviem, kas [..] bez atlīdzības ir tikuši ekspropriēti un nacionalizēti [..]

[..]

Šis likums attiecīgi ir piemērojams to pilsoņu un biedrību īpašumtiesību prasījumiem, kas laikā no 1933. gada 30. janvāra līdz 1945. gada 8. maijam rases, politikas, reliģijas vai pasaules uzskata apsvērumu dēļ tika pakļauti vajāšanām un tādēļ līdz ar piespiedu pārdošanu, ekspropriāciju vai citādām darbībām savu īpašumu zaudēja [..]”

- 12 *Vermögensgesetz* 3. panta 1. punktā, kurš attiecas uz aktīvu atpakaļatdošanu, ir noteikts:

“Aktīvi, kas tika pakļauti pasākumiem 1. panta izpratnē un tika nacionalizēti vai atsavināti trešajām personām, uz pieteikuma pamata tiek nodoti atpakaļ tiesīgajām personām, ciktāl uz veikto neattiecas [..] izņēmumi [..]”

- 13 Lai izvairītos no tā, ka šādas tiesības vairs nevar tikt prasītas sakarā ar labticīgu iegādi bez attiecīgajam īpašuma izmaksām, ar *Vermögensgesetz* 3. panta 3. punktu ir noteikts aizliegums atsavināt nekustamos īpašumus, par kuriem atbilstīgi šim likumam ir iesniegts atpakaļatdošanas pieteikums.

- 14 *Investitionsvorranggesetz* tiek paredzēts izņēmums no šiem principiem, lai nepadarītu neiespējamus ieguldījumus, kas nepieciešami jaunajās zemēs [*Länder*] tādēļ, ka ir aizliegts pārdot ieguldītajam nekustamo īpašumu, attiecībā uz kuru saskaņā ar *Vermögensgesetz* ir tikuši reģistrēti atpakaļatdošanas pieteikumi.

- 15 Tā *Investitionsvorranggesetz* 1. pantā ir paredzēts:

“Zemesgabali [..], kas saskaņā ar *Vermögensgesetz* ir vai var būt atpakaļatdošanas prasījumu priekšmets, ievērojot turpmāk izklāstīto normu prasības, var pilnīgi vai daļēji tikt izmantoti īpašos ieguldīšanas nolūkos. Tiesīgā persona šādos gadījumos saņem šajā likumā paredzēto kompensāciju.”

- 16 Saskaņā ar *Investitionsvorranggesetz* 16. panta 1. punktu, “ja [..] aktīvu atpakaļatdošana nav iespējama, tad jebkura tiesīga persona, kas ir konstatējusi vai pierādījusi savu prasījuma tiesību esamību [..], var pieprasīt naudas summas samaksu visu pārdošanas ieņēmumu un ar viņa pieprasīto aktīvu atsavināšanas līgumiem saistīto maksājumu apmērā. Par šī prasījuma pamatotību [..] lemj attiecīgā zemes vai apgabala Īpašumtiesību atklāto jautājumu noregulēšanas pārvalde. Ja ieņēmumi nav gūti [..] [vai] ja tie ir mazāki par attiecīgo aktīvu tirgus vērtību laikā, kad ir izpildāms attiecīgais lēmums par ieguldījumu prioritāti, [..] tad tiesīgā persona viena gada laikā var tiesā pieprasīt [..] tirgus vērtības samaksu”.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 17 *Julius Busse* k-gam piederēja zemesgabals teritorijā, kura agrāk bija Austrumberlīnē. Nacionālsociālistu režīma laikā viņš cieta no šī režīma represijām, un 1938. gadā viņam nācās savu zemesgabalu pārdot kādai trešajai personai. Vēlāk Vācijas Demokrātiskā Republika šo zemesgabalu nacionalizēja, apvienojot ar citiem valsts īpašumā esošiem zemesgabaliem. Tādējādi šādi iegūtā teritorija pēc Vācijas atkalapvienošanās daļēji nonāca Berlīnes federālās zemes, daļēji – Vācijas Federatīvās Republikas īpašumā.

- 18 1990. gada 5. septembrī pirmie desmit atbildētāji pamatlietā, tostarp *Sapir* k-dze un *Birgansky* k-dze, kā arī *Rumney* k-gs un *Ben-Zadok* k-gs, kuri dzīvo Izraēlā, *Busse* k-gs – Apvienotajā Karalistē un *Brown* k-dze – Spānijā, kā sākotnējā īpašnieka tiesību pārņēmēji lūdza atdot atpakaļ šī nekustamā īpašuma, kurš agrāk viņiem piederēja, daļu, pamatojoties uz *Vermögensgesetz*.

- 19 1997. gadā, izmantojot *Investitionsvorranggesetz* 1. panta noteikumus, Berlīnes federālā zeme un Vācijas Federatīvā Republika pārdeva pilnībā visu nekustamo īpašumu, kas iegūts pēc iepriekš minētā nekustamā īpašuma sadales darījuma, ieguldītajam.

- 20 Pēc pārdošanas kompetentā iestāde konstatēja, ka, piemērojot valsts tiesības, pirmie desmit atbildētāji pamatlietā nevarēja prasīt zemesgabala atpakaļatdošanu, bet tiem bija tiesības uz to, ka tiek izmaksāta proporcionāla daļa naudas līdzekļu no apvienotās teritorijas atsavināšanā (pārdošanā) gūtajiem ieņēmumiem, kas atbilst vismaz zemesgabala tirgus vērtībai. Šī iestāde uzdeva Berlīnes federālajai zemei, kas ir prasītāja pamattiesvedībā, samaksāt pamattiesvedības pirmajiem desmit atbildētājiem daļu no pārdošanas ieņēmumiem – atbilstoši *Julius Busse* k-ga zemesgabala īpatsvaram teritorijā.
- 21 Tomēr, veicot šo maksājumu, Berlīnes federālā zeme, kura rīkojās arī Vācijas Federatīvās Republikas vārdā, kļūdījās. Proti, tā negribot pamatlietas desmit pirmos atbildētājus pārstāvošajam advokātam – atbildētājam Nr. 11 – kļūdaini pārskaitīja pilnu pirkuma cenu, ko advokāts pēc tam sadalīja šiem atbildētājiem.
- 22 Berlīnes federālā zeme pamattiesvedībā no atbildētājiem prasa atmaksāt pārmaksāto summu, ko tā ir aprēķinājusi EUR 2,5 miljonu apmērā. Tā pirmos desmit atbildētājus kā *Julius Busse* k-ga tiesību pārņēmējus iesūdzēja *Landgericht Berlin* [Berlīnes apgabaltiesā] par nepamatotu iedzīvošanos, kā arī advokātu, kuram uzticēts viņus pārstāvēt, kas ir vienpadsmitais atbildētājs, – par neatļautu darbību.
- 23 Šie atbildētāji pamattiesvedībā iebilst pret šo prasību, norādot, ka *Landgericht Berlin* attiecībā uz daļu no atbildētājiem pamatlietā, kuru domicils ir Apvienotajā Karalistē, Spānijā un Izraēlā, proti, *Sapir* k-dzi, *Busse* k-gu, *Birgansky* k-dzi, *Rumney* k-gu un *Ben-Zadok* k-gu, kā arī *Brown* k-dzi, neesot starptautiskās jurisdikcijas.
- 24 Turklāt viņi apgalvo, ka varot prasīt samaksāt naudas summu, kas ir lielāka nekā pārdošanas ieņēmumu attiecīgā īpatsvara daļa, jo pārdošanas ieņēmumi esot mazāki par *Julius Busse* k-gam kādreiz piederējušā zemesgabala tirgus vērtību. Viņi uzskata, ka tādējādi prasībai nav pamata.
- 25 *Landgericht Berlin* ar starpspriedumu Berlīnes federālās zemes prasību attiecībā uz atbildētājiem pamatlietā, kuru domicils ir Apvienotajā Karalistē, Spānijā un Izraēlā, noraidīja kā nepieņemamu. Berlīnes federālās zemes apelācijas sūdzība arī tika noraidīta.
- 26 Šajā ziņā apelācijas instances tiesa uzskatīja, ka attiecībā uz prasību, kas celta pret *Sapir* k-dzi, *Busse* k-gu, *Birgansky* k-dzi, *Rumney* k-gu un *Ben-Zadok* k-gu, kā arī *Brown* k-dzi, Vācijas tiesām nav starptautiskās jurisdikcijas. Kā uzskata šī tiesa, šī tiesvedība neattiecas uz civiltiesisku jautājumu Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkta izpratnē, bet gan izriet no publisko tiesību jomas, uz kuru šī regula neattiecas.
- 27 Ar savu kasācijas sūdzību prasītāja pamatlietā vēlas panākt, lai *Landgericht Berlin* spriestu par tās prasījumiem pēc būtības, arī par tās prasījumiem pret šiem atbildētājiem pamatlietā.
- 28 Šajos apstākļos *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai tiesiski nepamatota maksājuma atgūšana arī ir civillietā Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkta izpratnē, ja iestāde ir likusi federālajai zemei izmaksāt cietušajiem kā kompensāciju daļu ieņēmumu no zemesgabala pirkuma cenas, bet tā vietā viņiem kļūdas dēļ samaksājusi visu pirkuma cenu?
- 2) Vai Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktā ietvertais nosacījums par vairāku prasību ciešu saistību ir izpildīts arī tad, ja atbildētāji izvirza papildu kompensācijas prasījumus, kurus var izskatīt tikai kopā?

- 3) Vai Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir piemērojams arī atbildētājiem, kuru dzīvesvieta nav Eiropas Savienībā? Ja atbilde ir apstiprinoša: vai tā tas ir arī gadījumā, ja atbildētāja dzīvesvietas valstī, pamatojoties uz divpusēju nolīgumu ar sprieduma valsti, spriedumu var neatzīt jurisdikcijas neesamības dēļ?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 29 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “civillietas un komerclietas” ietver prasījumu par nepamantotu maksājumu atmaksāšanu gadījumā, kad valsts iestāde, saņēmusi iestādes, kas izveidota ar likumu par totalitāra režīma īstenošanās vajāšanas kompensēšanu, rīkojumu kā kompensāciju cietušanai personai izmaksāt daļu ieņēmumu no nekustamā īpašuma pārdošanas, taču tā vietā neparedzētas kļūdas dēļ viņai pārskaita visu pirkuma cenu, bet vēlāk nepienākošos summu pieprasa atpakaļ tiesas ceļā.
- 30 *Bundesgerichtshof* norāda savā lēmumā, ka šaubas, kas tai rodas šajā ziņā, izraisa vairāki faktori. Pirmkārt, kā uzskata šī tiesa, runa ir par naudas summas, kuru Berlīnes federālā zeme ir kļūdas dēļ pārskaitījusi atbildētājiem pamatlietā, atmaksāšanu, jo šai atmaksāšanai jānotiek, piemērojot noteikumus par nepamatotas iedzīvošanās ceļā gūto labumu atdošanu, kas ir regulēta Vācijas Civilkodeksa 812. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru ikvienam nepamatota maksājuma saņēmējam ir pienākums to atdot. Otrkārt, maksājuma iemesls bija nevis Berlīnes federālās zemes, kura rīkojas kā privāttiesību juridiska persona, tiesisks akts, bet gan administratīvs process.
- 31 Ievadam ir jāatgādina, ka, tā kā Regula Nr. 44/2001 attiecībās starp dalībvalstīm, izņemot Dānijas Karalisti, tagad aizstāj Briseles konvenciju, Tiesas veiktā šīs konvencijas interpretācija ir attiecināma arī uz minēto regulu, kad var uzskatīt, ka tās normas ir vienādas ar Briseles konvencijas normām (it īpaši skat. 2011. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-406/09 *Realchemie Nederland*, Krājums, I-9773. lpp., 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 32 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas joma tāpat kā Briseles konvencijas piemērošanas joma ir ierobežota ar jēdzienu “civillietas un komerclietas”. No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka šo piemērošanas jomu ierobežo tādu elementu dēļ, kuri raksturo juridiskās saites starp lietas dalībniekiem vai tiesvedības priekšmetu (it īpaši skat. 2007. gada 15. februāra spriedumu lietā C-292/05 *Lechouritou* u.c., Krājums, I-1519. lpp., 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Tādējādi Tiesa ir uzskatījusi, ka, lai gan noteiktas tiesvedības starp valsts iestādi un privāttiesību subjektu var ietilpt Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomā, tas tā nav gadījumā, ja valsts iestāde rīkojas, īstenojot valsts varu (it īpaši skat. šajā ziņā 2009. gada 28. aprīļa spriedumu lietā C-420/07 *Apostolides*, Krājums, I-3571. lpp., 43. punkts, kā arī minētā judikatūra, un 2012. gada 19. jūlija spriedumu lietā C-154/11 *Mahamdia*, Krājums, 56. punkts).
- 34 Lai noteiktu, vai tā ir strīdā, par kādu ir pamatlieta, tādējādi ir jāpārbauda ierosinātās tiesvedības pamatojums un īstenošanas nosacījumi (šajā ziņā skat. 2002. gada 14. novembra spriedumu lietā C-271/00 *Baten*, Krājums, I-10489. lpp., 31. punkts, un 2003. gada 15. maija spriedumu lietā C-266/01 *Préservatrice foncière TIARD*, Krājums, I-4867. lpp., 23. punkts).
- 35 Šajā ziņā ir jākonstatē, kā to uzsver iesniedzējtiesa, ka ierosinātās tiesvedības pamatlietā uzsākšana ir pamatota ar valsts tiesisko regulējumu, šajā gadījumā *Vermögensgesetz* un *Investitionsvorranggesetz*, kurš attiecas uz zaudējumu atlīdzību nacionālsociālistiskā režīma cietušajiem un ir spēkā attiecībā uz

ikvienu ar atpakaļatdošanas prasījumu apgrūtināta nekustamā īpašuma īpašnieku. Tie nosaka vienu un to pašu atlīdzināšanas pienākumu, nenošķirot, vai apgrūtinātā īpašuma īpašnieks ir privātpersona vai valsts varas subjekts.

- 36 Tāpat, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, administratīvais process, kurš skar personu, kurām nodarīts kaitējums, tiesības uz kompensāciju, ir identisks, lai kas būtu attiecīgā īpašuma īpašnieks. Turklāt šajā procesā šim īpašniekam – privātpersonai vai publisko tiesību personai – nav nekādu lēmuma [pieņemšanas] priekšrocību personu, kurām nodarīts kaitējums, tiesību uz kompensāciju noteikšanā.
- 37 Turklāt ir jānorāda, ka pamattiesvedība ir par kļūdaini izmaksātā atmaksāšanu, Berlīnes federālajai zemei istenojot personu, kurām nodarīts kaitējums, tiesības uz maksājumu. Pirmkārt, šī pārmaksājuma atmaksāšana neietilpst ar *Vermögensgesetz* un *Investitionsvorranggesetz* paredzētajā administratīvajā procesā. Otrkārt, lai atmaksātu pārmaksāto, īpašniekam, vai runa būtu par publisko vai privāto [tiesību] personu, civillietu tiesā ir jāiesūdz personas, kurām nodarīts kaitējums. Tāpat šīs atmaksas juridiskais pamats ir Vācijas Civilkodeksa 812. panta 1. punktā paredzētās normas par nepamatotas iedzīvošanās ceļā iegūtā atdošanu.
- 38 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “civillietas un komercietas” ietver tiesvedību par nepamatota maksājuma atdošanu, ja valsts iestāde, saņēmusi iestādes, kas izveidota ar likumu par totalitārā režīma īstenošanas vajāšanas kompensēšanu, rīkojumu kā kompensāciju cietušajai personai izmaksāt daļu ieņēmumu no nekustamā īpašuma pārdošanas, neparedzētas kļūdas dēļ šai personai pārskaita visu pirkuma cenu, bet vēlāk nepienākošos summu pieprasa atpakaļ tiesas ceļā.

Par otro jautājumu

- 39 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šī noteikuma izpratnē pastāv cieša saistība starp pret vairākiem atbildētājiem, kuru domicils ir citu dalībvalstu teritorijā, celtajām prasībām, ja pēdējie minētie tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, balstās uz tiesībām uz papildkompensāciju, par kurām jālemj vienoti.
- 40 Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktā ietvertajā jurisdikcijas noteikumā ir paredzēts, ka atbildētāju, ja viņš ir viens no vairākiem atbildētājiem, var iesūdzēt tās vietas tiesā, kurā kādam no atbildētājiem ir domicils, ar nosacījumu, ka prasības ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izspriest kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami nolēmumi (skat. 2011. gada 1. decembra spriedumu lietā C-145/10 *Painer*, Krājums, I-12533. lpp., 73. punkts).
- 41 Šī speciālā tiesību norma, kas atšķiras no minētās regulas 2. pantā paredzētā atbildētāja domicila tiesas principa jurisdikcijas, ir interpretējama šauri, un to nevar interpretēt tā, lai aptvertu gadījumus ārpus minētajā regulā skaidri paredzētajiem gadījumiem (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Painer*, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Lai piemērotu Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktu, ir jāpārbauda, vai dažādas prasības, kuras cēlis viens un tas pats prasītājs pret dažādiem atbildētājiem, savā starpā ir tā saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt kopā, lai novērstu nesavienojamu spriedumu risku, ko rada atsevišķa tiesvedība (skat. 2007. gada 11. oktobra spriedumu C-98/06 *Freeport*, Krājums, I-8319. lpp., 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Attiecībā uz šo saistību Tiesa ir nospriedusi, ka, lai nolēmumi būtu uzskatāmi par nesavienojamiem, nepietiek ar to, ka pastāv atšķirības tiesvedības iznākumā; šīm atšķirībām ir jāpastāv vienas un tās pašas faktiskās un juridiskās situācijas ietvaros (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Freeport*, 40. punkts, un lietā *Painer*, 79. punkts).

- 44 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka no Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkta formulējuma neizriet, ka nosacījumi, kas ir paredzēti šīs tiesību normas piemērošanai, ietver prasību, ka pret dažādiem atbildētājiem celtajām prasībām ir jābūt identiskiem juridiskajiem pamatiem. Šāds identiskums ir tikai atbilstošais faktors citu faktoru starpā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Painer*, 76. un 80. punkts).
- 45 Izskatāmajā lietā ir jākonstatē, ka gan prasību pamatlietā, kas balstītas uz kļūdaini samaksātā atdošanu vai, ciktāl tas attiecas uz vienpadsmito atbildētāju, par neatļautu rīcību, gan desmit pirmo atbildētāju pret tām izvirzīto aizstāvības iebildumu par tiesībām uz papildkompensāciju pamatā ir tie paši faktiskie apstākļi un tiesiskie apstākļi, proti, tiesības uz kompensāciju, kas ir atzītas desmit pirmajiem atbildētājiem pamatlietā saskaņā ar *Vermögensgesetz* un *Investitionsvorranggesetz*, kā arī apstrīdētās summas pārskaitījums, ko Berlīnes federālā zeme ir veikusi, kļūdoties par labu šiem atbildētājiem.
- 46 Turklāt, kā to uzsver Vācijas valdība, vienīgais samaksas tiesiskais pamats, ko atbildētāji var izmantot, lai pamatotu summu kā tādu, ko tie ir saņēmuši, ir *Vermögensgesetz* un *Investitionsvorranggesetz*, kas attiecībā uz visiem atbildētājiem prasa vērtējumu pēc tiem pašiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Turklāt ir jāņem vērā tas, ka aizstāvības pamatu, kuru mērķis ir tiesības uz papildkompensāciju, tiesiskā pamata vērtējums ir pirms prasībām pamatlietā izlemjams jautājums tādā ziņā, ka šo pēdējo minēto pamatotība ir atkarīga no šo tiesību uz kompensāciju esamības vai neesamības.
- 47 Šis identiskums pastāv pat tad, ja tiesiskais pamats, kas norādīts, lai pamatotu prasību pret vienpadsmito atbildētāju pamatlietā, atšķiras no pamata, uz kuru ir balstīta prasība, kas celta pret pirmajiem desmit atbildētājiem. Kā ģenerālvokāte to uzsver savu secinājumu 99. punktā, visi dažādajās prasībās norādītie prasījumi pamatlietā ir tām pašām interesēm, proti, kļūdaini pārskaitītās nepienākošās summas atmaksāšanai.
- 48 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pastāv cieša saistība šīs normas izpratnē starp prasībām, kuras ir celtas pret vairākiem atbildētājiem, kuru domicils ir citās dalībvalstīs, tad, ja pēdējie minētie tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, pamatojas uz tiesībām uz papildkompensāciju, kas ir jāizspriež kopā.

Par trešo jautājumu

- 49 Ar trešā jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ir iecerēts, ka tas ir piemērojams atbildētājiem, kuru domicils nav kādas dalībvalsts teritorijā, ja viņi ir iesaistīti tiesvedībā, vēršoties pret vairākiem atbildētājiem, kuru vidū ir arī personas ar domicilu Savienībā.
- 50 Vispirms ir jāuzsver, ka šis trešais jautājums attiecas uz *Sapir* k-dzi un *Birgansky* k-dzi, kā arī *Rumney* k-gu un *Ben-Zadok* k-gu, kuru domicils ir Izraēlā.
- 51 Lai atbildētu uz šo jautājumu, tādējādi ir jānosaka, vai tas, ka līdzatbildētāja domicils ir citas dalībvalsts teritorijā, ir nosacījums Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkta piemērošanai.
- 52 Šajā ziņā ir jākonstatē, pirmkārt, kas attiecas uz personām, kurām tas ir piemērojams, ka no Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkta ievaddaļas izriet, ka tas ir aplūkojams kopsakarā ar šīs regulas 5. pantu, kurā ir tieša atsauce uz atbildētāju domicilu Savienības teritorijā.

- 53 Otrkārt, ir jāatgādina, ka pastāvīgā judikatūra ir tāda, ka Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir speciāla norma, kura ir interpretējama šauri tādā ziņā, ka to nevar interpretēt tā, lai aptvertu gadījumus ārpus tiem, kuri ir skaidri paredzēti šajā regulā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Freeport*, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 Treškārt, ir jānorāda, ka Regulas Nr. 44/2001 4. panta 1. punktā skaidri formulētais regulējums attiecas tieši uz tādiem atbildētājiem, kuru domicils nav Savienības teritorijā, paredzot attiecībā uz tiem saskaņā ar šīs regulas preambulas 9. apsvērumu, ka katrā dalībvalstī jurisdikciju, ievērojot šīs regulas 22. un 23. pantu, nosaka šis valsts tiesību akti. Ir skaidrs, ka neviena no šīm normām, kuras attiecīgi skar ekskluzīvo jurisdikciju noteiktos izsmeloši uzskaitītos gadījumos un jurisdikcijas atlikšanu, pamatojoties uz starp pusēm noslēgtu konvenciju, pamatlietā nav piemērojama.
- 55 No tā izriet, ka, lai iesūdzētu lidzatlīdzētāju dalībvalsts tiesā, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktu, ir nepieciešams, ka viņa domicils ir citas dalībvalsts teritorijā.
- 56 Šajos apstākļos uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nav paredzēts to piemērot atbildētājiem, kuru domicils nav dalībvalsts teritorijā, ja viņi ir iesūdzēti tiesā, ceļot prasību, kas vērsta pret vairākiem atbildētājiem, kuru vidū ir arī personas ar domicilu Savienībā.
- 57 Ņemot vērā noraidošo atbildi uz trešā jautājuma pirmo daļu, uz šī jautājuma otro daļu nav jāatbild, jo no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tas tika uzdots tikai, ja atbilde uz jautājumu par Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktu piemērojamību atbildētājiem, kuru domicils nav Savienības teritorijā, ir apstipriņoša.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 58 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “civillietas un komercietas” ietver tiesvedību par nepienākošās summas atdošanu, ja valsts iestāde, saņēmusi iestādes, kas izveidota ar likumu par totalitāra režīma īstenotas vajāšanas kompensēšanu, rīkojumu kā kompensāciju cietušai personai izmaksāt daļu ieņēmumu no nekustamā īpašuma pārdošanas, neparedzētas kļūdas dēļ šai personai pārskaita visu pirkuma cenu, bet vēlāk nepienākošos summu pieprasa atpakaļ tiesas ceļā;**
- 2) **Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pastāv cieša saistība šīs normas izpratnē starp prasībām, kuras ir celtas pret vairākiem atbildētājiem, kuru domicils ir citās dalībvalstīs, tad, ja pēdējie minētie tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, pamatojas uz tiesībām uz papildkompensāciju, kas ir jāizlemj kopā;**
- 3) **Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nav paredzēts to piemērot atbildētājiem, kuru domicils nav dalībvalsts teritorijā, ja viņi ir iesūdzēti tiesā, ceļot prasību, kas vērsta vairākiem atbildētājiem, kuru vidū ir arī personas ar domicilu Savienībā.**

[Paraksti]